

//

PROEFTUINEN ONTHARDING

2018

Jurybeoordeling

//

DEPARTEMENT
OMGEVING

//

Proeftuinen Ontharding 2018

PROEFTUINEN ONTHARDING

2018

Intygsordning

DEPARTMENT
ONHARDING

1	Inleiding	4
2	Jury-samenstelling	5
3	Beoordeling	6
3.1	Beoordelingscriteria	6
3.2	Beoordelingskader	7
4	Geselecteerde proeftuinen ontharding	10
4.1	Eindbeoordeling Quick-win proeftuinen ontharding	10
4.2	Eindbeoordeling Coalitievormende proeftuinen ontharding	10
4.3	Eindbeoordeling Systemische proeftuinen ontharding	10
5	Validatie	11
Bijlage 1 – beknopte beschrijving van de jury-beoordeling van de ‘geselecteerde’ projecten		12
1.	‘Geselecteerde’ Quick-win projectvoorstellen	12
2.	‘Geselecteerde’ Coalitievormende projectvoorstellen	19
3.	‘Geselecteerde’ Systemische projectvoorstellen	21

1. INLEIDING

Op 27 september werd de projectoproep Proeftuinen Ontharding gelanceerd door Vlaams Minister van Omgeving, Natuur en Landbouw Joke Schauvliege. Zo wil ze initiatieven en inspanningen van overheden, verenigingen, organisaties, bedrijven en scholen op het vlak van ontharding stimuleren en ondersteunen. Initiatiefnemers kunnen daarbij een beroep doen op subsidies én projectbegeleiding. Met de subsidie voor onthardingsprojecten wil de Vlaamse Regering de opstart van een aantal proeftuinen faciliteren. Dit moet niet enkel leiden tot concrete ontharding op het terrein, maar ook tot kennisopbouw en –deling over hoe ontharding mogelijk wordt. Deze ontharding is rechtstreeks gelinkt aan de gewenste omslag van de ruimtelijke praktijk van uitbreiding naar transformatie van gebruikte ruimte, zoals opgenomen in de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

Een proeftuin ontharding is een project met een ruimtelijke invalshoek dat tot doel heeft de verharding in het Vlaamse Gewest op een kwalitatieve manier te laten afnemen via aspecten van ontharden, hier gedefinieerd als het fysisch wegnemen van verharding; of het wegnemen van een harde bestemming, verankerd in een herbestemming of beheer.

Om de veelheid aan onthardingsopgaven te kaderen, werden er voor deze projectoproep drie typen van onthardingsprojecten opgenomen binnen de proeftuinen ontharding. Deze zijn gedefinieerd als volgt:

1. quick-win project: een proeftuin ontharding waar bij aanvang het projectplan, de betrokken actoren en de wijze van uitvoering duidelijk vastliggen zodat op korte termijn een effectieve ontharding op terrein kan worden gerealiseerd;
2. coalitievormend initiatief: een proeftuin ontharding waar bij aanvang het doel en het projectgebied gekend zijn waar meerdere partijen zich samen willen achter scharen, en via testcases juridische, instrumentele of stedenbouwkundige uitdagingen worden opgelost om tot uitvoering over te gaan;
3. systemisch initiatief: een proeftuin ontharding met een concrete onthardingsopgave en gebiedsgerichte of beleidsmatige diagnose als vertrekpunt die via testcases wordt vertaald in een initiatief tot beleidsverankering of een actieprogramma met pilootprojecten.

De oproep werd afgesloten op 9 november 2018. Er werden 315 projectvoorstellen ingediend, waarvan 282 unieke projectvoorstellen. Van deze unieke inzendingen waren 234 dossiers volledig en ontvankelijk, en werden 36 dossiers onontvankelijk verklaard.

De prejurering en jurering van de projectvoorstellen voor een Proeftuin Ontharding gingen door in het Ferrarisgebouw, te Brussel. Op 14 november kwam de jury samen om de ingediende voorstellen voor quick-win projecten te beoordelen. Op 16 november kwamen de voorstellen voor de coalitievormende en systemische initiatieven aan bod.

De best scorende voorstellen worden weerhouden om als Proeftuin Ontharding deel uit te maken van het realisatie- en leertraject rond ontharden in Vlaanderen.

2. JURY-SAMENSTELLING

Woensdag 14 NOVEMBER 2018

De voorzitter was Luc Lehouck (Departement Omgeving, PBM)

De juryleden waren:

- Liesl Vanautgaerden (Departement Omgeving, GOP)
- Dirk Schoofs (Departement Omgeving, PBM)
- Emilie Verwimp (Departement Omgeving, BJO)
- Françoise Vermeersch (Departement Omgeving, SID)
- Linda Boudry (Kenniscentrum Vlaamse Steden)
- Joachim Declerck (Architecture Workroom Brussels)
- Oda Walpot (team Vlaams Bouwmeester)
- Oswald Devisch (UHasselt)

Verslaglegging gebeurde door Michaël Stas en Laurens Vanden Eynde (Departement Omgeving, GOP)

Vrijdag 16 NOVEMBER 2018

De voorzitter was Luc Lehouck (Departement Omgeving, PBM)

De juryleden waren:

- Liesl Vanautgaerden (Departement Omgeving, GOP)
- Dirk Schoofs (Departement Omgeving, PBM)
- Robin De Smedt (Departement Omgeving, BJO)
- Sofie Troch (Departement Omgeving, SID)
- Linda Boudry (Kenniscentrum Vlaamse Steden)
- Joachim Declerck (Architecture Workroom Brussels)
- Oda Walpot (team Vlaams Bouwmeester)
- Oswald Devisch (UHasselt)

Verslaglegging gebeurde door Michaël Stas en Tara Op de Beeck (Departement Omgeving, GOP)

3. BEOORDELING

3.1. BEOORDELINGSCRITERIA

Volgens het reglement, opgesteld door het Departement Omgeving, afdelingen GOP en PBM, worden volgende criteria gehanteerd voor het beoordelen van de projectvoorstellen:

1. de bijdrage van de proeftuin ontharding aan de effectieve afname van de (netto) verharde oppervlakte of oppervlakte met harde bestemming;
2. het innoverende en voorbeeldstellend karakter van de proeftuin ontharding: het inspirerend of lerend vermogen in het algemeen of specifiek voor een bepaalde regio of aspect, bijvoorbeeld op vlak van het verhogen van het ruimtelijk rendement, de ingezette samenwerkingsvorm, inzet van instrumentarium of beheer, enz;
3. de strategische waarde van de proeftuin ontharding op vlak van haar positionering in een gebied en rol binnen een grotere visie rond ontharden, gebiedsgericht of van een bepaalde doelgroep, alsook de mate waarin de ruimtelijke kwaliteit voor het collectieve belang wordt versterkt en de proeftuin een positief effect heeft op andere beleidsdomeinen of op maatschappelijke uitdagingen op vlak van klimaat, demografie, mobiliteit of energie; de verhouding tussen de projectkosten en de ruimtelijke, sociaalmaatschappelijke en ecologische baten;
4. het katalysator- of multiplicatoreffect van de proeftuin ontharding: de mate waarin de proeftuin antwoord biedt aan een terugkerende opgave of een impuls geeft aan nieuwe vervolginvesteringen; of de herhaalbaarheid van de proeftuin wanneer deze met een minimum aan aanpassingen door een andere actor of op een andere locatie kan uitgevoerd worden;
5. de bijdrage van het project aan de opbouw van een onthardingscultuur en de noodzakelijk omslag in het ruimtegebruik, het uitvoeren van het project in een samenwerking, het participatieve karakter en het betrekken van meerdere actoren in het project.

Een breed samengesteld team vanuit het Departement Omgeving van verschillende afdelingen beoordeelde de ingediende projectvoorstellen op voorhand aan de hand van deze criteria naar een categorisering 'sterk', 'voldoende', 'zwak' en 'onvoldoende'. Deze voorbeoordelingen werden aan de juryleden meegedeeld. Tijdens de jurering lagen ook alle dossiers ter inzage in de ruimte waar de jurering plaatsvond.

Daar het groot aantal inzendingen en de daaronder verschillende 'sterke' projectvoorstellen werden de budget-enveloppes per projecttype benut en vond een rangschikking per type plaats volgens deze en hieropvolgende bijkomende criteria.

Om te komen tot de finale beoordeling werden bij gelijke score de volgende extra criteria mee in overweging gebracht bij het opmaken van de lijst van geselecteerde projecten:

1. de regionale spreiding van de projecten;
2. de meerwaarde van de proeftuinen voor schoolomgevingen
3. de diversiteit van de projecten;
4. de toegankelijkheid en gedeeld of publiek gebruik van het projectgebied;
5. de zichtbaarheid van de proeftuin ontharding.

3.2. BEOORDELINGSKADER

De jury was algemeen zeer lovend over het grote aantal goede en interessante projectvoorstellen dat werd ingediend voor de projectoproep Proeftuinen Ontharding. Dit toont de nood en de wil om over te gaan tot ontharden en bij te dragen aan de ruimtelijke transformatie van ons ruimtebeslag. Gezien rekening moest gehouden worden met het beschikbare budget, leidde dit tot een strenge jurering waarbij enkel de allersterkste projectvoorstellen konden weerhouden worden.

Om de samenhang in de beoordeling van het grote aantal inzendingen te bewaken, werd tijdens de prejurering een leidraad uitgewerkt in functie van het verder concretiseren van de beoordelingscriteria. Dit liet toe om op consequente wijze kwaliteiten te herkennen en te waarderen in de grote diversiteit aan inzendingen. Deze leidraad werd ook meegegeven aan de juryleden en vervolgens tijdens de jury toegepast en verder op punt gesteld als beoordelingskader. Dit leidde tot een opdeling in relatie tot de doelstellingen van deze oproep volgens 'Selectie', 'Sterk', 'Voldoende', 'Zwak', 'Onvoldoende', en 'Onontvankelijk', samengevat als volgt:

SELECTIE/ Selectie Proeftuinen Ontharding 2018:

- Ambitieuze onthardingsprojecten die op kwalitatieve wijze en in de mate van het mogelijke een maximum aantal van de kenmerken combineren die beschreven zijn onder STERK.

STERK/ Een hoge waardering ging uit naar quick-win onthardingsprojecten met volgende kenmerken:

- Grote oppervlakte van effectieve afname van verharding, exclusief waterdoorlatende halfverharding, inclusief de herbestemming van harde naar zachte functies, in overstromingsgebieden, in strategisch gelegen natuur- of landbouwgebieden of sterk bebouwde omgeving;
- Substantiële ontharding in sterk verstedelijkte context of bebouwde kernen om groene (semi)publiek toegankelijke ruimte te creëren, bijvoorbeeld groenblauwe dooradering, het kwalitatief ontharden van parkings of speelplaatsen met gedeeld ruimtegebruik, van onderbenutte infrastructuur en centrumlocaties, of de afbraak van leegstaande gebouwen in wijken met weinig groen;
- Ambitieuze of baanbrekende onthardingsdoelstellingen, bijvoorbeeld op vlak van uitdoven van woonlinten, transformeren van speelplaatsen of andere verharde oppervlakten als nieuwsoortige parkruimten en ontmoetingsplekken, de omzetting van private naar publieke gronden, grote programmawijzigingen op vlak van mobiliteit, ...;
- Onthardingsprojecten die doelstellingen van waterbeheer, klimaatregulatie, ecologie, ruimtelijke samenhang, collectieve ruimte en verblijfskwaliteit, of gedragsveranderingen op vlak van mobiliteit combineren;
- Onthardingsprojecten die een cruciale stapsteen vormen in een overkoepelende gebiedsvisie en een impuls geven tot bijkomende ontharding in een ruimer gebied of efficiëntiewinsten in het uitvoeringsproces;
- Vernieuwende of voorbeeldstellende heraanleg met educatieve of participatieve inslag, innovatieve omgang met materialen of meervoudig ruimtegebruik, lokaal groenbeheer, ..., waarbij de onthardingsmaatregelen een zichtbaar structurerend of identiteitsbepalend effect hebben in het ontwerp en het gebruik van de ruimte na heraanleg;

- Leereffecten die worden opgebouwd en gedeeld op vlak van ontharding, bijvoorbeeld: kennis- en ervaringsuitwisseling bevorderen tussen bedrijven, scholen, woonwijken, ..., of het uitwerken van (een diversiteit aan) eenvoudig kopieerbare of schaalbare onthardingsconcepten;
- Originele en effectieve communicatie- of participatie-initiatieven, alsook het verankeren van leereffecten of -pakketten rond ontharding in de (school)werking.

STERK/ Voor de coalitievormende onthardingsprojecten versterkten volgende bijkomende kenmerken het project:

- Vernieuwende inzet van instrumentarium in functie van ontharding door uitdoving, schrapping, verevening, ...;
- Het inzetten en opbouwen van coalities die de projectsite overstijgen;
- Speelt in op een voor Vlaanderen voorbeeldstellende onthardingsopgave;
- Is al zeer concreet over mogelijke testcases of de projectuitwerking/-aanpak;

STERK/ Voor de systemische onthardingsprojecten versterkten volgende bijkomende kenmerken het project:

- Het aanpakken van belangrijke ruimtelijk-maatschappelijke uitdagingen i.r.t. ontharding die vanuit de combinatie onderzoek met testcases of pilootprojecten een structurele en multipliceerbare aanpak voor ontharding willen uitwerken;
- Een sterke combinatie aan betrokken actoren voor het systemisch project dat de haalbaarheid en waarde van de ambities van het project verhoogt;
- Omgang met, of creatie van capaciteitsopbouw over ontharden bij de betrokken partners;
- Is al zeer concreet over mogelijke testcases of de projectuitwerking/-aanpak, of zet sterk in op kennisopbouw vanuit een paralleltraject tussen onderzoek en pilootprojecten om naast realisaties ook te komen tot beleidsaanbevelingen/toolbox/instrumenten ...

VOLDOENDE/ Gemiddelde score op de evaluatiecriteria:

- Quick-win of coalitievormende onthardingsprojecten die niet veel verder gaan dan (goede) standaardoplossingen of gemiddelde oppervlaktes van ontharding beogen op plekken waar de urgentie of de impact minder groot is;
- Wanneer subsidieaanvragen raken aan de kwaliteiten die beschreven staan onder STERK, maar ook nog onduidelijkheden kennen zoals beschreven onder ZWAK;
- Systemische voorstellen waarvan het innoverend of strategisch karakter beperkter wordt ingeschat of de haalbaarheid van een wel mooie ambitie in vraag werd gesteld;

ZWAK/ Lage score op de evaluatiecriteria:

- Slechts een minimale afname van verharde oppervlakte of onduidelijkheid over de uiteindelijke effectieve ontharding, bijvoorbeeld bij verwarring met halfverharding;
- Onduidelijkheid over de geschiktheid van de ontharding, bijvoorbeeld op plekken waar eerder een opgave van ruimtelijk rendementsverhoging aan de orde lijkt en aan een combinatie van verdichtingsstrategieën en onthardingsmaatregelen moet worden gedacht;
- Vragen bij de ambities of de invulling van de ontharding of de kwaliteit van de heraanleg: spelen het ontwerp of de keuze van materialen voldoende in op de noden of kansen van de plek en omgeving op vlak van leefkwaliteit, biodiversiteit, waterbeheer, ...

4. GESELECTEERDE PROEFTUINEN ONTHARDING

4.1. GESELECTEERDE QUICK-WIN PROEFTUINEN ONTHARDING

Na beraadslaging kwam de jury unaniem tot volgende beoordeling in relatie tot de doelstellingen van deze oproep, in deze volgorde, en **worden weerhouden** voor een subsidie als quick-win 'Proeftuin Ontharding':

1. transformatie Evence Coppeelaan – Genk
2. speelgroenplaats - een droom van een speelplaats – Kortrijk
3. Gummarushof – Mechelen
4. Betonschraap: ontharding Oostakkerdorp – Gent
5. De zevensprong onthardt – Leuven
6. Infiltratie in co-creatie – Borsbeek
7. zuurstof voor de vogelzangbeek – Sint-Pieters-Leeuw
8. Transitie industriële varkenssite naar eetbare pluktuin – Ardooie
9. Ontharding en waterberging in de vallei van de Kleine Nete – valleigebied Kleine Nete
10. Groen in plaats van Grijs: Het centrale marktplein en omgeving rond gemeentehuis helemaal omgevormd tot een groen ontmoetings-en landschapspark – Vorselaar
11. Betonschraap de Smet de Naeyerpark – Gent
12. Omgevingsontwerp Markt 23, Wetteren – Wetteren
13. Ontharden Zenneweide – Lembeek
14. har(d)t voor groen – Brugge
15. van grijs naar groen speelparadijs – Halle
16. Groen hart voor Zolder – Heusden-Zolder

4.2. GESELECTEERDE COALITIEVORMENDE PROEFTUINEN ONTHARDING

Na beraadslaging kwam de jury unaniem tot volgende beoordeling in relatie tot de doelstellingen van deze oproep, in deze volgorde, en **worden weerhouden** voor een subsidie als coalitievormende 'Proeftuin Ontharding':

1. GruunRant Onthardt – Antwerpen
2. Geïntegreerde ontharding Redingenhof – Leuven
3. Ontsnipperingsproject Pietersheim – Lanaken

4.3. GESELECTEERDE SYSTEMISCHE PROEFTUINEN ONTHARDING

Na beraadslaging kwam de jury unaniem tot volgende beoordeling in relatie tot de doelstellingen van deze oproep, in deze volgorde, en **worden weerhouden** voor een subsidie als systemische 'Proeftuin Ontharding':

1. Geel voor Geel. verharde boerderij wordt productieve landerij – Vlaams Gewest
2. Groen met Grijs – Vlaams Gewest
3. De robuuste klimaatstraat – Antwerpen
4. RE_MOVE: waar een wil én een plan is, kan een weg weg – Vlaams Gewest

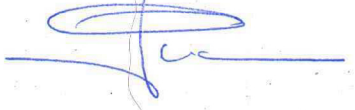
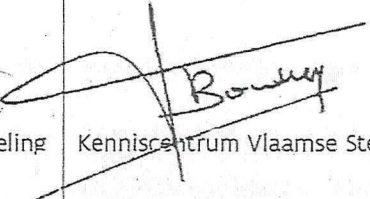
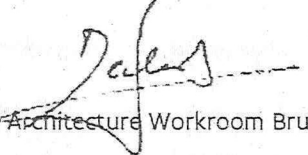
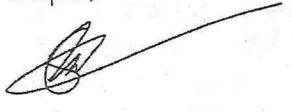
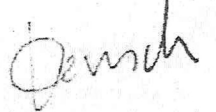
5. VALIDATIE

De jury stelt vast dat de oproep voor projecten "Proeftuinen Ontharding" een brede respons heeft gekregen. De jury apprecieert de inspanningen die de vele indieners hebben geleverd. Er werd bovendien een ruime groep projecten voorgelegd, die als sterk kunnen worden aangeduid. Dit stemt de jury bijzonder hoopvol voor de verdere uitvoering van de geselecteerde projecten.

Door de jury gelezen en goedgekeurd.

Aldus besloten en getekend,

te Brussel, op ... december 2018,

Luc Lehouck, Departement Omgeving, afdeling PBM,	Liesl Vanautgaerden, Departement Omgeving, afdeling GOP,	Dirk Schoofs, Departement Omgeving, afdeling PBM,
Emilie Verwimp, Departement Omgeving, afdeling BJO,	Francoise Vermeersch, Departement Omgeving, afdeling SID,	Sofie Troch, Departement Omgeving, afdeling SID,
Robin De Smedt, Departement Omgeving, afdeling BJO,	Linda Boudry, Kenniscentrum Vlaamse Steden,	Joachim Declerck, Architecture Workroom Brussels
Oda Walpot, team Vlaams Bouwmeester,	Oswald Devisch, Universiteit Hasselt (UHasselt),	

BIJLAGE 1 – beknopte beschrijving van de jury-beoordeling van de geselecteerde projecten

1. 'GESELECTEERDE' QUICK-WIN PROJECTVOORSTELLEN

Quick-win project: "een proeftuin ontharding waar bij aanvang het projectplan, de betrokken actoren en de wijze van uitvoering duidelijk vastliggen zodat op korte termijn een effectieve ontharding op terrein kan worden gerealiseerd"

341. Transformatie van de Evence Coppéelaan, Genk - Stad Genk

synthese

Dit project wil op korte termijn omvangrijke delen van de bestaande wegenis definitief te laten verdwijnen in de Evence Coppéelaan en een oppervlakte van 12.000m². Hiervoor wordt de helft van de weg geschrapt en deze belangrijke infrastructuurweg met een 2x2 of breder voor de wagen herleid naar 2x1 baanvak. Het ontharden doelt hier niet enkel naar een wezenlijke afname in verharde oppervlakte van deze overmaatse infrastructuur, maar wil ook strategisch inzetten op een kwalitatieve verbinding met meer groene invulling en ruimte voor zachte mobiliteit tussen de stadskern en het station van Genk en de cultuursite C-Mine. Dit project wordt gezien als een voorbeeld voor de transformatie, incl. ontharding van vele overmaatse (steen)wegen in Vlaanderen, met aandacht voor vergroening (incl. onderhoud en beheer), waterhuishouding en strategische (her)ontwikkeling. Dit vormt dus als het ware een echte proeftuin voor de mogelijkheden van ontharding voor de aanpak van weginfrastructuur. Het voorgestelde traject maar ook de voorgeschiedenis van het project betrekken actief meerdere gebruikers en eigenaars langs de Evence Coppéelaan.

score

De jury waardeert het sterke project op 24 op 25 punten.

013. Speelgroenplaats - een droom van een speelplaats, Kortrijk - VBS KBK Sint-Paulus Kortrijk

synthese

Basisschool Sint-Paulus werkte reeds aan een participatief voortraject met vele partners, kinderen, leerkrachten en ouders voor de heraanleg van hun speelplaats. Hiervoor werkten ze met een sterk team met goede technische kennis, speelplaats- en landschapsontworp ervaring. Ook geeft het voorstel een zeer concrete en realistische planning voor dit project als quick-win. Het goed uitgewerkt voorstel gaat over tot het ontharden van zeker 1500m², en geeft daarnaast ook veel aandacht aan ecologisch ontwerp en het verhogen van de opvang capaciteit van hemelwater tot 115.000 liter dat kan worden gecapteerd en dan hergebruikt voor de school. Overtollig hemelwater en afvalwater zal via natuurlijke drainage via de ontharde speelplaats in de bodem kunnen infiltreren. De groene omgeving en duurzame omgang met water worden op een pedagogische en leerrijke manier ingezet voor kinderen van de school, maar wordt ook open gesteld voor jeugdwerkorganisaties. Ook nu loopt het participatietraject en een brede

communicatie verder en werken de leerkrachten rond outdoor-teaching en duurzaamheid dat men in het schoolbeleid wilt gaan verankeren. Zodra het onthardingsproject vervolledigd is gaan ze dan ook effectief van start met het lesgeven in deze nieuwe vergroende speelplaats.

score

De jury waardeert het sterke project op 23 op 25 punten.

605. Gummarushof, Mechelen - Gummarushof Burgerlijke Maatschap

synthese

Het voorstel van de groep in een Burgerlijke Maatschap verenigde burgers wilt de speelkoer van de voormalige sint-Gummarusschool met aanpalende parochiekerk ontharden en omvormen tot een groene en ecologische collectieve binnentuin. De transformatie van deze binnenruimte van meer dan 2500 m² gebeurt op een participatieve en co-creatieve manier tussen 24 gezinnen van verschillende grootte en samenstelling die hierrond zullen gaan wonen. Het voorstel wil sterk inzetten op een integraal waterbeheer en intelligente omgang met regenwater opvang, hergebruik en ruimte voor water in wadi's. Ook ambieert men om het grijswater van de woningen op eigen terrein te gaan filteren en wil men samen met VlaKwa de mogelijkheden daartoe onderzoeken. Daarnaast zal ook het uitgebroken materiaal circulair benaderd worden naar hergebruik en het streven naar een zo neutraal mogelijke grondbalans. Deze groep wil de voormalige kerkruimte ter beschikking stellen aan buurt- en andere socio-culturele organisaties en vanuit deze ruimte ook een connectie maken naar de toekomstige binnentuin die zo ook voor een groter publiek wordt open gesteld. Zij kunnen zo ook kennis maken en leren van de kwaliteiten van deze duurzame ontharding en circulaire opzet. Ook communiceert de groep al breed over hun co-housing project en hoe duurzaam samenwonen op te zetten. Ontharding gaat zo naast binnen de community en via activiteiten in de collectieve ruimten ook als belangrijke thematiek in de transformatie naar kwalitatief samenwonen in stedelijke context worden gedeeld en bouwt zo mee aan een bredere onthardingscultuur.

score

De jury waardeert het sterke project op 23 op 25 punten.

405. Betonschraap: ontharding Oostakkerdorp, Gent - Stad Gent

synthese

Het projectvoorstel zet in op het drastisch verminderen van de verharde oppervlakte, een herorganisatie van de verkeersafwikkeling (van alle vervoersmodi) op een slimmere, veiligere en veel leesbaardere manier, alsook minder ruimte voor de wagen. Het onthardingsproject zal op kwalitatieve groene manier worden heringericht met meervoudig ruimtegebruik voor alle doelgroepen, maar ook aandacht voor waterhuishouding. De ontharding van 3889m² zal de aanwezige groenruimte sterk vergroten en een grote impact hebben op het openbaar domein en de kwaliteit hiervan. Brede participatie ging hier al aan vooraf en zal ook verder voortgezet worden met bijkomende communicatie (ontwerpateliers, klankbordvergadering, infomomenten). Het vormt als het ware een proeftuin voor de ruimere omgeving die ook de omliggende straten later mee zal opnemen en een verhoging aan diversiteit in publieke ruimtes opzet. Het geheel kadert ook in de uitvoering van enkele van de strategische doelstellingen die de nieuwe Gentse

Stadsbouwmeester formuleerde en waarop hij samen met de stad en bevolking verder zal inzetten.

score

De jury waardeert het sterke project op 22 op 25 punten.

285. De Zevensprong onthardt, Leuven - school De Zevensprong vzw

synthese

Freinetschool de Zevensprong, gelegen in het sterk verharde centrum van Leuven wil op een innovatieve manier overgaan tot het maximaal ontharden van haar grootste van twee speelplaatsen. De speelplaatswerkgroep (samengesteld uit ouders, leerkrachten, onderhoudspersoneel) gingen hiervoor in zee met een architecten en landschapsontwerper team met veel ervaring in het kwalitatief vergroenen en ecologisch heraanleggen van speelplaatsen. Het origineel ontwerp met een educatieve en sterk participatieve insteek en brede samenwerkingsverbanden voorziet een buitenklas, uitwisselingen met de moestuin (werken op gesloten kringlopen) en het betrekken van de kinderen bij het onthardingsproces en de aanleg van de veelzijdig groene speelplaatsherinrichting. Wateropvang en zuivering worden mee opgenomen, alsook het versterken van ecologie in de stad. Dit alles is ook opgevat in een breed leertraject en lessenpakket van de school dat ze verder zal uitdragen naar andere scholen.

score

De jury waardeert het sterke project op 22 op 25 punten.

045. Infiltratie in co-creatie - gemeente Borsbeek

synthese

Na het wegnemen van grote oppervlakten verharding en het slopen van oude loodsen wordt een ontharding en natuurlijke herinrichting van 15.154 m² gerealiseerd. Er komt geen bijkomend ruimtebeslag doordat de activiteiten die doorgingen in de te slopen gebouwen, verschuiven naar historische gebouwen in het fort. De ontharde oppervlakte zal bijgevoegd worden aan natuurgebied onder beheer van Natuurpunt. De waterhuishouding wordt zeer goed aangepakt. Er is aandacht voor biodiversiteit, doch ook voor de belevingswaarde van het monument en de omgeving. Deze kleinere gemeente gaat zo voorbeeldend om met de site. De site maakt deel uit van de Antwerpse fortengordel en vormt een verdere inspiratie voor andere forten hieruit. De jury apprecieert de nieuwe omgang met de site en het erfgoed. Deze is historisch verantwoord: het gaat om een eigentijds herstel van de historische site. De co-creatie met de betrokken partners en gebruikers kan sterker uitgewerkt worden. Dit vormt een heel sterke case voor de ruime omgeving en voor de aanpak van een historische site.

score

De jury waardeert het sterke project op 22 op 25 punten.

eters-Leeuw - gemeente Sint-Pieters-Leeuw

Dit project wil door ontharden de aanwezigheid van de Vogelzangbeek, die vandaag sterk verweven en verscholen ligt in het verstedelijkt landschap verbeteren. Hiervoor willen ze de aankoop en afbraak doen van een zeer strategisch gelegen bedrijfsgebouw om zo een toenaangevende bijdrage te leveren in het opgang zetten van het verder ontharden en vrijwaren van de vallei van de Vogelzangbeek. De ontharde ruimte zal omgevormd worden tot natuurgebied, met aandacht voor waterbeheer, biodiversiteit, landschapsgbeleving en recreatie. Dit als onderdeel van een ruimere strategische aanpak en ambitie voor het versterken van het netwerk van groenblauwe aders. Voor het project wordt samen gewerkt met heel wat partners aan zowel natuurgebied in de vallei als groenblauwe dooradering, als ook de opwaardering en ruimtelijk efficiëntere benutting van het bestaande ruimtebeslag van de nabijgelegen bedrijvenzone. Dit met een uitgewerkt communicatie en participatietraject.

score

De jury waardeert het sterke project op 22 op 25 punten.

265. Transitie industriële varkenssite naar eetbare pluktuin, Ardoorie - De Houtmeerschen

synthese

Dit project beoogt de transformatie van een industrieel varkensbedrijf met 4 mestvarkensstallen naar een streekeigen en inspirerend duurzaam project, open naar de gemeenschap. De 4 stalgebouwen en omliggende verharding wil men transformeren in verschillende biotopen voor mens en dier. Van één stal wordt de vloerplaat onthard en blijft de stal structuur overeind als afdak met zachte groundbodem voor dieren, één stal wordt volledig afgebroken om heraangelegd te worden als pluk-, proef- en kruidentuin. Van een andere stal zal men alles ontharden en enkel een open stalen frame behouden voor eetbare klimplanten langs te leiden. De laatste van de 4 stallen zal een transitie ondergaan als wateroverloop biotoop voor de eigen waterzuivering in een waterreservoir of met rietveld. Ook de asfaltering voor de stallen en de siloplatforms worden volledig onthard. Het project zet zo op een vernieuwende manier in op ontharden.

score

De jury waardeert het sterke project op 22 op 25 punten.

483. Ontharding en waterberging in de vallei van de Kleine Nete - Natuurpunt Beheer vzw

synthese

Al geruime tijd werkt Natuurpunt aan het stap per stap ontharden in de vallei van de Kleine Nete. Met deze subsidie en bijhorend traject willen ze dit versterken en versnellen in de tijd met concrete realisaties op het terrein. Het onthardingstraject kadert niet alleen in het opruimen en wegnemen van verhardingen in natuurgebied maar ook in het meer ruimte geven voor water in dit erg overstromingsgevoelig valleigebied. Dit willen ze aanvangen door het afbreken en wegnemen van verkeerd gelegen weekendverblijven en andere historische verhardingen of ophogingen (veel topografie wijzigingen met puinsteen ophogingen) om zo ruimte voor de natuur en waterberging te herstellen, hier voor een 95.000m². Het project wordt aangevat als

onderdeel van een breder strategisch project en ruimere visie waarin omgang met weekendverblijven en natuurherstel sterk meespeelt.

score

De jury waardeert het sterke project op 22 op 25 punten.

629. Groen in plaats van Grijs: Het centrale marktplaatsplein en omgeving rond gemeentehuis omgevormd tot een groen ontmoetings- en landschapspark, Vorselaar - Gemeente Vorselaar

synthese

De gemeente Vorselaar wilt haar centrale pleinen vrij maken van de huidige inname door parkeren en overgaan tot ontharden van zo'n 3950m². Hierbij zal er ook een grotere trage en vergroende verbinding gecreëerd worden. Het onthardingsproject gaat gepaard met de sloop van gebouwen, en een herorganisatie en reductie van het gemotoriseerd verkeer. Het voorgestelde project past binnen een groter masterplan en verankerd ontharden in een meerjarenplan. Het geeft duidelijk aandacht aan verbeterde verblijfskwaliteit van de centrale publieke ruimten, nabijgelegen grote scholengemeenschap en koppelt acties aan andere investeringen. Het doelt met dit project een plaats te verduidelijken voor ontharding en waterinfiltratie in elke volgende herinrichting. Het voorstel toont een sterk engagement op financieel, sociaal en politiek vlak.

score

De jury waardeert het sterke project op 22 op 25 punten.

393. Betonschraap de Smet de Naeyerpark, Gent - stad Gent

synthese

Het voorstel verbindt bestaande groene ruimtes, opgenomen in een formele aanleg, met elkaar door het schrappen van overmatige wegverharding. Zo wordt minimaal 1.500 m² onthard en vergroend. Dit vormt ook de aanleiding om nieuwe invullingen te realiseren in het parkgedeelte. De ingreep wijzigt de verkeerssituatie sterk door twee knips en beperkt het parkeeraanbod. De inrichtingsprincipes willen ruimte voor wateropvang en -infiltratie en een sterkere collectivisering van de ruimte. Zo'n aanpak is voorbeeldstellend voor analoge wijken en voor groene ruimtes in een stedelijke context. De site ligt strategisch in een vrij homogene en alomgekende wijk in Gent. De ingrepen bieden meerwaarde voor nabijgelegen scholen, en voor een omvattend fietsnetwerk op stedelijk niveau; wat de strategische impact vergroot. De inrichtingsprincipes kunnen ook onmiddellijk effect hebben op de - soms breed aangelegde - omliggende straten en routes. De ligging van de plek op verschillende stedelijke routes verhoogt de zichtbaarheid van de ingrepen. Het 'gezicht' van de plek wordt veel groener, waardoor de identiteit van de plek positief verandert. Dat laat een onthardingscultuur ontstaan in zo'n omgeving.

score

De jury waardeert het project op 21 op 25 punten.

497. Omgevingsontwerp Markt 23 / Kerktuin Wetteren - gemeente Wetteren

synthese

Het voorstel komt door de afbraak van een reeks gebouwen en ontharding van de omliggende ruimte in het centrum van Wetteren tot een ontharding van 1.734 m². Het project voorziet een gediversifieerde en kwalitatieve invulling van de site. Ze kent veel publieke passage. De site was tevoren dicht en zeer hoog bebouwd; Zeer sterk is het slopen van de dense woningen aan de steeg langs de kerk en zo het kerkgebouw en de aansluitende publieke ruimte sterk wijzigt, vergroot en enorm aan ruimtelijk-maatschappelijk belang wint. Ze ligt net naast het kerkgebouw en zet dit sterker in de kijker zonder het te isoleren. Het terrein overwint het grote niveauverschil en verbetert de doorwaasbaarheid van de site en de ruimere omgeving. Deze aanpak is zeker voorbeeldstellend: een hoge kwaliteitsvolle aanpak gecombineerd met een vrij beperkte (in omvang) ingreep. De zichtbaarheid is zeer goed. De onthardingscultuur kon sterker ontwikkeld worden door betere communicatie en procesvoering. De samenwerking met een lokale plantenkweker en de aandacht voor herbruik van het afbraakmateriaal is een goed pluspunt.

score

De jury waardeert het sterke project op 21 op 25 punten.

489. Ontharden van de Zenneweide - stad Halle

synthese

Het project voorziet een omzetting van 23.303 m² oppervlakte naar natuurgebied en natuurpark 'Zenneweide'. Het gaat om een effectieve ontharding via herbestemming naar natuurgebied gekoppeld aan de sloop van een deel van een bestaande bedrijvensite en de omvorming tot een natuurpark bij de Zenne in Lembeek. De site is een van de grotere schakels binnen het openruimteproject 'het landschapspark Zenne' ontwikkeld vanuit het strategisch project Zennevallei. De uitvoering ervan realiseert een strategische optie en plaatst het in een sterke connectiviteit met andere openruimtegebieden. De omgeving telt verschillende vergelijkbare sites, ook naast het landschapspark, wat een impuls aan een gelijkaardige actie versterkt. In het kader van het strategisch project zijn hiervoor participatietrajecten opgestart voor omliggende bewoners en events georganiseerd, die de onthardingscultuur activeren. Daarnaast zet het project verder sterk in op het verhogen van de biodiversiteit, klimaandbestendigheid en het creëren van een gezonde omgeving en de nabijheid van groen.

score

De jury waardeert het sterke project op 21 op 25 punten.

157. Har(d)t voor groen, Brugge - school Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaartinstituut, Spes Nostra

synthese

Het project beoogt een ontharding van 1.850 m², wat heel hoog wordt ingeschat. De speelplaats wordt fundamenteel anders aangepakt: het wordt een over het algemeen groene speelplaats, met wadi, met een didactisch doel, en getrokken vanuit de diverse schoolse actoren waardoor het een voorbeeld wordt voor scholen in een soortgelijke verstedelijkte en minder dichte omgevingen. De locatie is strategisch, waardoor de ingrepen het centrum vergroenen, een

collectivisering en grotere toegankelijkheid van de speelruimte mogelijk maken. Op gedragsverandering vanuit educatie en ervaring zal worden ingespeeld. De school zet zich niet geïsoleerd doch wil een rol spelen naar andere scholen en mogelijkheden laten ontdekken. Binnen het project zijn diverse partners betrokken. Het project heeft een sterke multiplicator-potentie naar andere scholen toe. Door verschillende en veel betrokken partners te betrekken, door buurtbewoners deel van het project te maken, door de samenwerking met de buitenschoolse opvang ontstaat er een ruim contact met het opzetten van een de onthardingscultuur.

score

De jury waardeert het sterke project op 21 op 25 punten.

151. Van grijs naar groen speelparadijs, Halle - Basisschool Heilig-Hart en College Handbooghof

synthese

Het project wil 51% van de verharde speelplaats of 1460 m² ontharden. De scholen sluiten aan bij het landschapspark Zenne dat de stad Halle wil realiseren. Dat vergroot de impact van beide initiatieven. De speelruimte is na de schooluren en tijdens weekends toegankelijk, in functie van het medegebruik van schoollokalen, met ook multifunctioneel gebruik voor ontspanning, actieve en rustige spelmomenten, educatieve activiteiten, e.d. De aansluiting bij het landschapspark de Zenne, de klimaatrobuuste aanpak, het binnentrekken van hoogstammig groen in de stad en de zichtbaarheid naar het publiek domein ondersteunen de strategische impact. Ook educatief staat er een sterk project. De inrichting legt linken naar hergebruik van materialen, biodiversiteit ondersteunende ingrepen en vermenging van plantenniveaus wat specifieke leereffecten mogelijk maakt. Het ontwerp is binnen de school op participatieve wijze tot stand gekomen. Er zijn workshops geweest met actoren binnen de school en met externen zoals het regionaal Landschap Pajottenland en Zennevallei en de provincie.

score

De jury waardeert het sterke project op 21 op 25 punten.

611. Groen Hart voor Zolder, Heusden-Zolder - gemeente Heusden-Zolder

synthese

Het project gaat over het realiseren van een centrale groene ruimte voor Zolder door o.a. het strategisch knippen en openbreken van de dekenstraat (tweevaksbaan met langsegelegen parkeerplaatsen) waarbij het beschermde landschap van het Domherenpark en de groene zone rond de voormalige pastorie worden verbonden. Maar ook de verhuis en afbraak van de basisschool Beekbeemden uit de Mangelbeekvallei naar een centralere locatie, en zet zo in op het verminderen van het bijkomend ruimtebeslag en ontharden voor meer ruimte voor natuur en groenblauwe aders om landschap en de verstedelijkte omgeving dicht bij elkaar te brengen. Samen zullen ze zorgen voor 10200m² aan ontharding, waarmee dit project een duidelijke katalysator kan vormen voor nog verder knippen van weginfrastructuur op strategische locaties binnen de gemeente.

score

De jury waardeert het sterke project op 21 op 25 punten.

2. 'GESELECTEERDE' COALITIEVORMENDE PROJECTVOORSTELLEN

Coalitievormend initiatief: "een proeftuin ontharding waar bij aanvang het doel en het projectgebied gekend zijn waar meerdere partijen zich samen willen achter scharen, en via testcases juridische, instrumentele of stedenbouwkundige uitdagingen worden opgelost om tot uitvoering over te gaan."

339. GruunRant Onthardt, regio Antwerpen - GruunRant

Coalitie: GruunRant, Antwerpen Aan 't Woord, Regionaal Landschap de Voorkempen, Red de Voorkempen vzw, bovenlokale en lokale actoren

synthese

Dit grootschalige project wil een onthardingsgolf in gang brengen voor het defragmenteren en vergroenen van de Antwerpse stadsrand door 250ha ontharding. Het is een coalitievormend project dat systemisch te werk gaat door zoveel mogelijk concrete onthardingprojecten uit te werken met lokale betrokkenen. De jury waardeert de ruimtelijke analyse die reeds 364ha strategisch gelegen en potentieel te ontharden zones in kaart brengt vanuit de visie op een regionale groenfiguur van bovenlokaal belang. De strategische visie heeft voorafgaandelijk een participatief traject doorlopen, wat betrokkenheid en actie-stimulerend is. Met 125 potentiële cases en een groot divers publiek en doelgroep geldt dit als een sterk vertrekpunt voor de proeftuin. Ook de klemtoon op het opzetten van een vernieuwende en lokaal sterk verankerde onthardingscoalitie die ook na de proeftuin inzet op samenwerking, kan de jury bekoren. De ervaring, de concrete projectaanpak met publieke verbintenissen, en de begroting zijn overtuigend om deze doelstelling te behalen, evenals om reeds gedurende de eerste 3 jaar een grote oppervlakte ontharding te realiseren. De jury gaat uit van 10ha tijdens de proeftuin, maar vraagt zich wel af of dit voldoende hefboom is voor ontharding in een dergelijk groot gebied op langere termijn. Mits de juiste begeleiding kan de methode ook op andere vergelijkbare plekken worden toegepast.

score

De jury waardeert het sterke project op 23 op 25 punten.

457. Geïntegreerde ontharding Redingenhof, Leuven - FV Samenwerking Ontharding Redingenhof

Coalitie: Atheneum Redingenhof Leuven, Buurtwerking Groot Redingenhof, Ontwerpbureaus 51N4E, Plant en Houtgoed, ARA

synthese

Het project omvat een vernieuwende coalitie tussen een school en buurtbewoners, tussen private, publieke en professionele partners, die zich verbinden tot 5400m² blijvende ontharding via de herinrichting van 2 straten en een aanpalend schoolterrein. De jury looft de aanpak over de perceelsgrenzen heen die niet enkel werkt rond verharde terreinen in publieke eigendom, maar ook verharde private terreinen meeneemt (in casu voortuinen en opritten) en hierbij kansen voor een sterkere doorwaadbaarheid en collectief gebruik vooropstelt. De aanpak op drie sporen en met testinrichtingen en brede communicatie-initiatieven lijkt erg geschikt om zowel bottom-up draagvlak te creëren als om strategisch te overleggen op verschillende niveaus. Daardoor werkt

Ontspinneringsproject Pietersheim, Lanaken - gemeentebestuur Lanaken

tie: Lanaken, Agentschap Natuur en Bos, Agentschap Wegen en Verkeer, de Vlaamse

project is heel ambitieus, zowel vanuit de effectieve ontbardingdoelstelling van 15ha als

ury waardeert het project op 31 en 35 punten

3. 'GESELECTEERDE' SYSTEMISCHE PROJECTVOORSTELLEN

systemisch initiatief: "een proeftuin ontharding met een concrete onthardingsopgave en gebiedsgerichte of beleidsmatige diagnose als vertrekpunt die via testcases wordt vertaald in een initiatief tot beleidsverankering of een actieprogramma met pilootprojecten"

221. Geel voor Geel, verharde boerderij wordt productieve landerij - Voorland bvba (Voorland, ILVO, Boerenbond en KULeuven)

synthese

Het sterk en zeer gericht voorstel gaat over de uitdaging van het herbestemmen van stoppende landbouwbedrijven, die een grote potentie voor ontharding en herinzet voor landbouw zouden kunnen bieden. Het doel i.r.t. de strategische visie van het BRV is tot 20% van het onthardingspotentieel dat ontstaat vanuit vrijkomende landbouwzetels in de komende vijf jaar, te ontharden. Dat is ambitieus, en wordt aangevat vanuit een sterk partnerschap. De ontharding wordt ingeschat op 1.752.094 m². Het project omvat een interessante en vernieuwende aanpak. Het wil komen tot een cartografie van het onthardingspotentieel en vanuit de experimentele proeftuinen obstakels en behoeften – ook vanuit grondgebonden land- en tuinbouw - toetsen. Een sectorale visie op ontharding binnen de sector landbouw is van strategisch belang en past in een bredere toekomstvisie over landbouw. Een actie-programma met plan van aanpak en 'tips en tricks' voor drie casegebieden met pilootcases naast beleidsaanbevelingen door KU Leuven geeft er uitvoering aan. Een begeleiding vanuit de sectorale belangengroepen garandeert een stevig multiplicatoreffect. De Boerenbond verbindt zich tot de opzet van een leertraject met sensibiliserings- en communicatie-acties gericht naar de landbouwers, inclusief een groot aantal participatieve sessies.

score

De jury waardeert het sterke project op 22 op 25 punten.

577. Groen met Grijs - LATITUDE Platform for Urban Research and Design, KU Leuven en UC Louvain

synthese

Dit project is heel voorbeeldstellend vanuit zijn vertrekpunt: ontharding van industrieterreinen op strategische locaties als testsites, waarbij denken en handelen vanuit een ontharding als fabricageproces, onthard gebied als productief terrein én als ecologisch project gebeurt. Zo ontwikkelt het project een gedeelde visie en komt men tot concrete acties en methodologie vanuit onderzoek en twee test-locaties, nl. twee bedrijventerreinen met een overstromingsproblematiek. Dit is ook vanuit de betrokken sector ook erg strategisch. Het project is een academische living-lab waarbij gezocht wordt naar de meerwaarde van ecosysteemdiensten op bedrijventerreinen en de actie van ontharden. De aanvraag omvat ook engagementen vanuit de sector met de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij Vlaams-Brabant (POM) en het bedrijf Wuyts International. De opgedane kennis wordt op lokaal, regionaal en internationaal niveau gedeeld. Er wordt een effectieve ontharding beoogd van 20% van de industriezones via samenwerking met bedrijven, onderzoeksinstituten en overheden. Circulaire economie wordt mee betrokken, onder meer het hergebruik van ontharde materialen. Linken worden gelegd met de sociale economie. Op basis van partnerschappen wordt een netwerk

georganiseerd dat kennis verzamelt en versterkt en wordt gebouwd aan coalities om de beoogde ontharding verder te zetten. Workshops zullen worden ingezet als actieve leer- en testmomenten.

score

De jury waardeert het sterke project op 22 op 25 punten.

537. De robuuste klimaatstraat - stad Antwerpen

synthese

Het project beoogt vanuit een geïntegreerde benadering van de klimaatuitdagingen, een kwalitatieve en multifunctionele vergroening van wegenis op wijkniveau. Het heeft hierbij aandacht voor waterbeheersing, en dit op een geïntegreerde en co-creatieve manier, zowel op publiek, semi-publiek als privaat domein. Mogelijkheden worden in situ uitgetest. Dat maakt dat het voorstel kan komen tot een sterke en kwaliteitsvolle onthardingstypologie. Het project beoogt een effectieve ontharding van 600 à 900 m² (pilootproject), met een potentiële ontharding tot ca. 45 000 m² per jaar. De realisatie is vrij zeker, vermits de stad beheerder is van het publiek domein. De nieuwe straatprofielen zijn ook elders in stedelijk Vlaanderen toepasbaar en kunnen verstedelijkte omgevingen inspireren. De samenwerking met strategische partners genereert een hoog multiplicatoreffect. Dat wordt versterkt door bij de aanleg omwonenden ook tot ontharding op eigen terrein aan te zetten. Door de veelheid aan coalities en het betrekken van lokale actoren en het opzetten van een Living Lab stimuleert men het ondernemer- en ambassadeurschap voor de onthardingscultuur.

score

De jury waardeert het sterke project op 22 op 25 punten.

251. RE-MOVE: waar een wil en een plan is kan een weg weg - TV RE-ST, Trage Wegen, Voorland

synthese

Doel is de onthardingspotentie van delen van het gehele autowegennet van 3 pilootgemeenten te bepalen en te testen via één onthardingscase in elke gemeente. Selectieve wegen worden omgezet naar trage wegen. Onderliggend wordt de verkeersafwikkeling onderzocht, en ruimte geboden aan waterinfiltratie, aan biodiversiteit, aan landschapsopbouw, ... Het is evenwel niet duidelijk hoeveel effectief wordt onthard. Het project voert onderzoek naar een multiplicerbare open source-methodiek om lokale besturen het onthardingspotentieel van – verouderde – wegen te laten bepalen. De methodiek biedt een tool (opportuniteit en waardebeoordeling) en een plan van aanpak aan. De visievorming en het proefproject lopen samen. De jury waardeert de ontwikkeling van een methodiek, gericht op gemeentelijk niveau, die wordt getest, om te landen met een schaalbaar eindproduct. Er moet echter over gewaakt worden dat het project niet te conceptueel blijft. Het is een meerwaarde dat er breder wordt bekeken dan de wegontharding op zich. Het afkoppelen van wegen aan het wegennet creëert kansen voor andere invulling en gebruik. Op een grotere schaal wordt mogelijk ook de woonwens van de Vlaming gestuurd, wat verdere ontwikkelingen aanjaagt. Het project heeft bovendien een hoog multiplicatoreffect.

score

De jury waardeert het sterke project op 22 op 25 punten.

